

Julkaisija Helsingin yliopisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS, Kasvitieteen yksikkö.

Toimitus Mikko Piirainen (päätoimittaja, puh. 02941 24438), Leena Helynranta (toimitussihteeri, puh. 02941 24435), Juha Suominen, Pertti Uotila.

Toimituksen osoite Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS, PL 7, 00014 Helsingin yliopisto.

Toimituksen sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@helsinki.fi (paitsi suominen.juha1@pp.inet.fi).

Tilaukset ja osoitteenmuutokset sähköpostilla kasvimuseo@helsinki.fi

Taitto Leena Helynranta **Painopaikka** Grano Oy, Helsinki

Lutukka ilmestyy vuosittain neljänä numerona. Vuosikerran **tilaushinta** on 26,00 € (sis. alv. 10 %).

www.luomus.fi/lutukka

Lutukka is a floristic periodical quarterly published by the Botany Unit, Finnish Museum of Natural History, University of Helsinki. It contains short articles on Finnish flora, both flowering plants and cryptogams, floristics, important plant finds, floristic mapping, threatened plants, working techniques, news and book reviews. Lutukka is the Finnish name of *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik.

Editors Mikko Piirainen (Editor-in-Chief), Leena Helynranta, Juha Suominen, Pertti Uotila.

Address Botany Unit, Finnish Museum of Natural History, P.O. Box 7, FI-00014 University of Helsinki.

Kansi Siro mutta sinnikäs rikkarölli, *Agrostis scabra*, kasvoi Helsingin Sörnäisissä Sompasaaren sataman laiteilla ainakin pari vuosikymmentä asuttaen jopa kivisten rantamuurien ahtaita pystyrakojia. Viime vuosien rajut rakentamismyllerrykset ovat kuitenkin tainneet heinänsieltä hävittää. — Valokuva Leena Helynranta 6.7.2011.

Uhanalaistuminen etenee

Suomen järjestyksessä jo viides valtakunnallinen uhanalaisarviointi julkaistiin 8.3.2019. Uudessa Punaisessa kirjassa arvioidaan lähes 22 500 eliölajin uhanalaisuus, mikä kattaa 47 % kaikista Suomesta tunnetuista noin 48 000 lajista. Uuden arvioinnin mukaan Suomen luonto näyttää olevan edelleen köyhtymässä. Nyt arvioituista lajeista 2 666 (11,9 %) luokiteltiin uhanalaisiksi (uhanalaisuusluokat CR, EN ja VU). Uhanalaisten lajien määrä kasvoi 420 lajilla vuoden 2010 arviointiin verrattuna. Kaikkiaan 312 lajin arvioitiin hävinneen Suomesta kokonaan.

Uhanalaisten enemmistö kuuluu metsien ja perinneympäristöjen lajistoon. Metsillä on ymmärrettävästi Suomen eliölajiston kannalta erittäin suuri merkitys, onhan kaikista Suomen eliölajeista noin 42 % metsälajeja. Suuri lajimäärä tietysti osataan selittää suurta uhanalaisten määrää näissä habitaateissa. Alueellisesti tarkasteltuna suhteessa eniten uhanalaisia on Tunturi-Lapissa (27 % arvioituista lajeista). Tämä kertoo karua kieltään jo alkaneesta ja odotettavissa olevasta ilmastomuutoksen aiheuttamasta ympäristön muuttumisesta. Muutos huonompaan on ollut nopeinta tuntureilla, soilla, vesissä ja kalliohabitaateissa.

Eliöiden uhanalaistumiseen on monia syitä. Suomessa suurin uhanalaistumisen syy on ihmisen aiheuttama metsien talouskäytöstä johtuva metsäluonnon köyhtyminen. Metsäluonnon muutos on vaikuttanut erityisesti lahoppuun vähenemiseen ja vanhojen metsien ja kookkaiden puiden katoon. Hakkuut ja metsien uudistaminen uhkaavat vakavasti lajiston tulleisuutta.

Toiseksi suurin uhanalaistumisen syy on avoimien niittyjen, kotojen ja rantojen umpeenkasvu. Entisiä niittyjä ja muita avoimia maita metsitetään aktiivisesti, ja osa kasvaa hiljalleen umpeen hoidon puutteessa. Muita uhanalaistumiseen johtavia näkyviä syitä ovat olleet erityisesti rakentaminen ja kemialliset haittavaikutukset. Pieniä populaatioita tai supeille esiintymisalueille keskittyneitä lajeja uhkaavat erilaiset satunnaistekijät. Muita uhanalaistumisen syitä ovat mm. ojitus ja turpeenotto, vesirakentaminen, kasvupaikkojen kuluminen ja pellonraivaus sekä ilmastomuutoksen aiheuttamat ilmiöt. Ilmastomuutoksen vaikutus luonnossa näkyy viiveellä, ja sen merkitys lajien uhanalaistumiselle on kasvamassa.

Joulukuussa 2018 julkaistun Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvion keskeinen tulos oli, että puolet (48 %) maamme noin 400 luontotyyppistä on valtakunnan tasolla uhanalaisia. Etelä-Suomessa uhanalaisten tyyppien osuus (59 %) on suurempi kuin Pohjois-Suomessa (32 %). Luontotyyppien tila ei ole ainakaan parantunut kymmenen viime vuoden aikana, ja monien luontotyyppien kohdalla se arvioitiin edelleen heikkeneväksi. Näiden kahden uhanalaisarvion lukeminen rinnakkain voi antaa aihetta pessimismiin. Tilanteen parantaminen vaatii vielä paljon työtä luonnon suojelemiseksi. Perinteinen luonnonsuojelu kohdistuu helposti liian supeille alueille, mutta muutosta tarvitaan kaikkialla, yhtä hyvin suojelualueilla ja erityissuojelukohteissa kuin talousmetsissä ja ihmisen välittömässä ympäristössä erilaisilla kulttuurihabitaaeteilla.

Kysymykseksi nousee, mitä sinä ja minä voimme omassa elämässämme tehdä asian eteen? Kahdet vaalit ovat lähestymässä. Ajattelisimmeko ehdokasvalinnassamme myös luonnon etua? — Mikko Piirainen